

ב. גם במנ"ח (שז,ח) נקט בפשטות שאין נאפה בתוך התנור יותר מלחם אחד של לחם הפנים. וצידד שמותר לאפות עמו לחם אחר ביחד. וע"ש בציוני המהדירים (בהוצאת מכון ירושלים, עמ' תעב) שיש חולקים על כך.
ג. בחזו"א (לב,ח) צידד שאם אפאם כולם כאחת – אינו מעכב.

– יש לעיין איזו עדיפות יש באפית שתיים שתיים, תינה נילושות אחת אחת, הלישה טובה יותר וגם המדה יותר מכוונת, אבל באפיה מה ענין יש בדבר, והרי הפת נאפת יפה כאשר התנור מלא, ומשמע שאין להוסיף על שנים? ואפשר, כשעוסקים בכמות מועטת עוסקים ביתר דקדוק. ולפי זה מותר לאפות אחת אחת, אלא שגם שתיים מותר. וצריך עיון (הדושים ובאורים יב. וכבר צידד החזו"א (כו,ד ה) בכמה פנים. וע"ע ענינים וטעמים להלן).

ובשפת אמת משמע שנקט בפשיטות ש'שתיים' ודאי בא להוציא אחת, שהרי דרשו מושמת אותם. וכתב לצדד שמא אפשר יותר משתיים. אמנם הביא מפירוש המשנה לרמב"ם שכתב הלכה ומסורת היא בידם, ואם כן אפשר דוקא שתיים ותו לא. וכן הביא מפירוש הר"ש בתורת כהנים (אמור יח).
מאידך בספר מנחת חינוך (צו,ח) כתב כדבר פשוט שזה שאמרו שתיים – בא להוציא שלא תהיה אחת בתנור, אך אפשר לשים בתנור גם יותר משתיים.

(כנראה דעתו ז"ל שאין לשמוע מ'מושמת אותם' אלא שלא לפחות משתיים, אבל יותר שפיר דמי. ולפי זה אין מיושב מש"כ החזו"א המובא לעיל, שגזרת הכתוב היא כאן שהתנור מקדש אף מקצת מן המנחה – דלמנ"ח אין כל גילוי מדכתב 'אותם' שהלחם מתקדש שתיים שתיים).

'שלשה דפוסים הם, נותנה לדפוס ועדיין היא בצק, וכמין דפוס היה לה בתנור...'. אפשר הטעם שלא נשתמשו באותו דפוס של הבצק לתנור – כדי לחמם תחילה את הדפוס ביותר, שבכך האפיה טובה יותר. כן יש לדייק מלשון רש"י (ד"ה וכמין). עוד אפשר, למ"ד לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים (כן הוא סתם מתניתין להלן. וכן פסק הרמב"ם תמידין ח,ז), הרי שכלי הלישה והעריכה – חול, ואילו כלי התנור – קודש. לפיכך היו חלוקים, שאי אפשר להשתמש באותו הדפוס בחוץ ובפנים.
עוד זאת, הדפוס שבתנור היה מחורר ולא אטום, כדי שישלוט בו האור, כדלהלן (צה. וברש"י ותוס').

'כיון דאפי לה – נפחה'. מכאן שאין ההתנפחות שבאפיה עושה חימוץ (ריעב"ץ; לחם משנה שעל המשניות; יד דוד. וע"ע שו"ת הרשב"א תסא).

'איתמר, לחם הפנים – כיצד היו עושים אותו? רבי חנינא אמר: כמין תיבה פרוצה. רבי יוחנן אמר: כמין ספינה רוקדת'. נראה שמעיקר מצות לחם הפנים, יכול לעשות בכל צורה שירצה, ואין מחלוקתם אלא במה שנהגו.

ויש לעיין, הרי למאן דאמר 'כתיבה פרוצה', נפחו של הלחם גדול הרבה מנפחו של זה הסובר 'כספינה רוקדת', ומאחר שמידת הסולת ידועה, הלא אפשר לעמוד על המבחן? אך יתכן שאפשר לעשותו ספוגי שיהא נפחו גדול ואפשר ללוש אותו עב, שיהא נפחו קטן (עפ"י חזון איש מב,כח).
ע"ע בכס"מ (תמידין ה,ט) בשם רלב"ג – על מדת עובי הלחם. וע"ע בארוכה בהקדמת תפארת ישראל לקדשים פרק ב' נא.

דף צה

(ע"ב) 'דתניא ר' אליעזר אומר: יכול דחקו זבין ומצורעין ונכנסו לעזרה בפסח הבא בטומאה, יכול

יהו חייבין, תלמוד לומר וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש – בשעה שטמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין משתלחין...'. ה'ק'ן אורה' באר סברת רבי אליעזר, שאין דין שילוח מחנות אלא בזמן ששלוש המחנות קיימות, אבל בזמן שאין דין שילוח מאחת מהן – אין דין שילוח גם מהשאר. והעיר לפי זה נפקא מינה בזמן הזה שקדושת מחנה לוויה וישראל – בטלה, אבל קדושת מקום המקדש – קיימת [לשיטת הרמב"ם בית הבחירה, ו], שלר' אליעזר יצא שאין חיוב לטמא שנכנס במקום המקדש, כיון שאין שלש מחנות.

ואולם יש לפרש דעת רבי אליעזר שהקש המחנות מלמדנו ששילוח טמאים ממחנה לוויה וישראל, נובע מהרחקה ממחנה שכינה [אם משום שקדושת שאר המחנות משתלשלת ובאה מכח קדושת מחנה שכינה, אם משום שגדר הדין הוא להישלח ממחנה שכינה ואף מן המחנות המתלוות למחנה שכינה]. לפי סברא זו דברי ר"א אמורים רק לצד אחד; אם אינו משתלח ממחנה שכינה אינו משתלח מהשאר, אבל לאיך גיסא לא שמענו.

'בית פאגי'. הרמב"ם (בפרוש המשנה כאן ובפרק התודה) כתב שכפי הנראה היה בית זה מחוץ לעזרה, והיה מיועד לבישול המנחות. ומכאן שמו – מגזרת 'פת בג המלך'. [וי"א שהוא מלשון אכילה ביוונית, שהוא מקום אכילת קדשים קלים (עפ"י מוסף הערוך ועוד). וי"א מלשון היקף, כרצועה הסובבת ומקפת את העיר (ערש"י סוטה מה. וב"מ צ.)].

יש אומרים שבית פאגי היה בהר הבית. וי"א מחוצה לו, וחומתו היא חומת ירושלים (ערש"י כאן ולעיל עה: ובפסחים סג: וסנהדרין יד: ובערוך ערך 'בית פאגי'. ע"ש. וע"ע: כפתור ופרח ו; תוי"ט; קרן אורה לעיל עה:). ע"ע: 'ארץ ישראל ושכנותיה' (הורביץ), עמ' 149; 'דרכו של רש"י בפירושו לתלמוד' (פרנקל) עמ' 131.

דבי שמעון אומר: לעולם הוי רגיל לומר, שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשרות בבית פאגי. יש לדקדק בלשונו שלא אמר 'אפייתן בין בעזרה בין בבית פגי' להשמיענו שכשר לאפותן בחוץ, אלא בא להשמיענו דבר נוסף; כיון שכשר לאפותן בחוץ, אם כן הלא אינן דוחין שבת ויום טוב, ומאמול הוא אופה אותם, וא"כ היה מקום לומר שאם אפאם בעזרה בתנור של מקדש – ייפסלו בלינה, לכך אומר שכשרות גם כשאפאם בעזרה מאמול. וזה אפשר באחד משני טעמים: או משום סובר שהתנור לא נמשח ולא נתקדש, או אף אם התנור נתקדש, יש לומר שלדעת ר' שמעון אינו מקדש את הלחם, היות ומצות הלחם להיות על השלחן [או בשתי הלחם – לבוא עם הכבשים] ואינו קדוש מקודם לכן. [כעין מה שאמר ר"ח (ח.ה) שסלת ושמן אינן קדושים זה בלא זה. וכמו לחמי תודה, אינם קדושים אלא בשחיטת הובח, אעפ"י שמדד סלתן ושמןן במידות שבעזרה] (עפ"י חזון איש כה, ד. ע"ש ובשפ"א).

'אמרת לישתן ועריכתן בחוץ – אלמא מדת יבש לא נתקדשה'. אף על פי שכלי שרת אינם מקדשים אלא מלאים ושלמים, ולא לחצאין (כדלעיל ז:). – יש לומר כיון שההלכה נאמרה ללוש את לחם הפנים ושתי הלחם אחת אחת, ונלמד הדבר מן הכתובים (לעיל צד.), הרי כך מצוותם וכך צורת הכנתם, ואינו נחשב 'לחצאין'. כיוצא בזה כתב החזו"א (כו, ג. הובא לעיל צד.) לענין אפייתן. וכן יש לומר לענין לישוה ועריכה. וצ"ע שהחזו"א גופא (כד, יב) הקשה על הגמרא כאן וכתב לתרץ שכיון שעשרון בעלמא קדוש, קדוש גם בלחם הפנים כדילפינן (ח.) מלתא ממלתא. ע"ש. ולפי מה שבאר הוא עצמו לכאורה אין צורך בכך. וע"ע בחזו"א כד, ד.

'אמר רב אשי: מאי קושיא, דלמא מאי מבפנים במקום זריזין'. ואם תאמר, הלא מדובר במשנה גם

על שתי הלחם הבאות חמץ, ומדוע יש להקפיד על מקום זריזים? ויש לומר שהכוונה 'זריזים' אנשים היודעים ומדקדקים במצוות, הלכך צריך להקפיד לאפותה חמץ דוקא. [וקושיית הגמרא בהמשך מתייחסת על לחם הפנים בלבד] (עפ"י נמוקי הגר"ב, ע"ש באורך בדקדוק דברי רש"י).
ע"ע בספרים המצוינים בהגהות מהרש"ם.

הא גופא קשיא... אלא דרב אשי ברותא היא. כתבו התוס' שצריך לומר 'תברא – מי ששנה זו לא שנה זו'. כלומר, לפי הדעה שאפיינת בפנים, ודאי דוחה את השבת, שהרי אי אפשר לאפות מאתמול כי ייפסל בלינה. והתנא שאמר 'אינן דוחות את השבת' – סובר שאפיינת בחוץ.

ואולם הרמב"ם פסק שאינן דוחות את השבת (תמידין ה,י, כסתם מתני' דערכין ח:), ומאידך פסק (שם ז) שאפיינת בפנים. ולשיטתו אין כאן 'תברא', אלא צריך לומר שפסול לינה שונה מפסולים אחרים [כגון במגע טבול-יום ומחוסר-כפורים], שאף על פי שהתנור מקדש לענין שאר פסולים – אינן נפסלות בלינה, הלכך אינו דוחה שבת. אלא שנתקשו בגמרא לפרש טעם הדבר, אבל הדין אמת (וכמו שכתבו הלחם-משנה והתוס' יו"ט והגרעק"א (לעיל סג). ואפשר שהלכה למשה מסיני היא. שפת אמת).

[עוד פסק הרמב"ם (כלי המקדש א,יט) שמדת היבש נתקדשה, ופסק (תמידין ה,ז) לישתן ועריכתן בחוץ. ופסק (אבות הטומאה יא,ג) קרמו פניה בתנור – נפסלת בטבול-יום, והייבין על חימוץ של לחם הפנים (מע"ק יב,יט). ומבוארת שיטתו שישנן שלש מדרגות בקדושת לחם הפנים ושתי הלחם:

א. נמדדו בעשרון – הוקדשו קדושת הגוף שאין יוצאים לחולין על ידי פדיון. והייבין משום חימוץ בלחם הפנים. אך עדיין לישתן ועריכתן בחוץ, היות ולא נתקדשו להפסל בטבול יום.

ב. נאפו בתנור – הוקדשו ליפסל בטבול יום ומחוסר כפורים, ועדיין אין נפסלות בלינה.

ג. סידר לחם הפנים על השלחן, או שחט את הכבשים על שתי הלחם – הוקדשו ליפסל בלינה (עפ"י חזון איש כד, יא. ע"ש בהרחבה).

וראה הסבר מוטעם בספר ביצחק יקרא (ח"א סח) בחילוק שבין פסול לינה לטבול. ומדוע רב ששת אינו סובר חילוק זה. עוד שם: 'והלכו כאן התוס' והרמב"ם לשיטתם, דתוס' שדרכם לפסוק כהסוגיא והרמב"ם דרכו לפסוק כהמשנה. אלא דצריך לחפש בכל מקום לגופו על מה סמך הרמב"ם לדחות הסוגיא מהלכה'.

רבי שמעון סבר בשבת אשכחינהו. ומבואר בכתוב ששאל באורים ותומים. מכאן (וכן מעירובין מה. וברד"ה אי שרי) ששואלים באורים ותומים בשבת (עפ"י אנצ. תלמודית ערך 'אורים ותומים' כרך א עמ' שצה).

דף צו

חביתי כהן גדול לישתן ועריכתן בפנים ודוחות את השבת. לעיל (ג:) דרשו זאת מן הכתובים. ומכאן שדין עשייתן בפנים הוא לעיכובא, כי אם אינו אלא מצוה לכתחילה לא היה דוחה שבת, כשם שאמרו על קצירת העומר שאם נקצר שלא כמצוותו כשר – אינה דוחה שבת.

וכן לענין שתי הלחם ולחם הפנים, לפי הדעה שדוחות את השבת, אם אפאן בחוץ – פסולות (עפ"י חזון איש כה, ה. ח. [ומדברי הח"ח ז"ל ב'זבח תודה' (שהביא החזו"א) משמע שכשר אם מתכוין שלא לקדשן בכלי שרת, הגם שחיסר מצוה].

ובספר ביצחק יקרא (ח"א סח) צידד לפרש דעת התנא שאפית שתי הלחם ולחה"פ דוחות את השבת – שבדיעבד אמנם כשר